

Przewodnik, *Bioetyka dla młodych*, Fundacja Jeden z Nas oraz Międzywydziałowy Instytut Bioetyki Uniwersytetu Papieskiego im Jana Pawła II w Krakowie, Kraków 2015, ss. 80¹

Wprowadzenie

Problemy bioetyczne na stałe zagościły w polskiej debacie społecznej. Czy staną się one również stałą częścią dyskusji prowadzonych z uczniami w szkole? Odpowiedź na powyższe pytanie dla wielu pedagogów, nauczycieli oraz katechetów wydawać się może oczywista. Krajowe media od wielu miesięcy donoszą o działaniach zmierzających do pełnej legalizacji zabiegów in vitro. Głośno informowano o wprowadzeniu swobodnego dostępu młodzieży do preparatów tzw. antykoncepcji awaryjnej. Co pewien czas wracają również debaty dotyczące aborcji. Czy jednak uczniowie rozumieją czym jest np. sztuczna prokreacja? Czy potrafią wskazać na konsekwencje podobnych działań? Czy antykoncepcja dla młodzieży, jest aktualnie jakimkolwiek problemem, czy też jest to wyłącznie narzędzie towarzyszące seksualnemu współżyciu? Co ponadto młodzież myśli o aborcji?²

Potrzeba przewodnika

Nad podobnymi pytaniami zatrzymali się twórcy *Przewodnika: Bioetyka dla młodych*. (dalej, Przewodnik) Autorzy omawianej publikacji podjęli starania, by po pierwsze zainteresować młodego człowieka dylematami moralnymi. Po drugie zaś wyraźnie widać, iż w *Przewodniku* uczeń będzie miał możliwość uzyskania konkretnych informacji wyjaśniających złożone problemy oraz terminy. Wydaje się, iż zwłaszcza pierwszy z ww. celów posiada

¹ Projekt sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2013/10/E/HS5/00157.

² Zob np. : E. Ślizień- Kuczapska, *Wybrane skutki medyczne antykoncepcji hormonalnej*. „Służba Życiu”, Nr 1, 2011 s. 19- 22. Zob. także J. Potocka, *Zabójcza antykoncepcja*, „Imago”, Nr 8- 9, 2012 r. s. 74- 76, oraz Badanie, *Kontrowersje wokół różnych zjawisk dotyczących życia małżeńskiego i rodzinnego*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2008 r. s. 17.

trudne do przecenienia znaczenie. Jak trafnie podkreślił w ostatnim czasie Papież Franciszek, szczególnym współczesnym problemem społecznym jest nie tylko coraz większa liczba dokonywanych, aborcji, ale również słusznie dostrzegł, że współczesne czasy coraz bardziej charakteryzuje „moralna ignorancja”. Dla wielu osób zagadnienia bioetyczne nie stanowią problemu, nad którym warto się zastanawiać³. Tym bardziej pojawienie się *Przewodnika* uznać należy za niezwykle cenne. Jego pierwsza wersja wydana została kilka lat temu we Francji, dzięki staraniom Fundacji Jérôme Lejeune. Następnie publikacja ta przetłumaczona została na język angielski. Spotkała się ona z pozytywnym uznaniem na terenie USA. W Polsce promotorami jej wydania były, Fundacja Jeden z Nas oraz Międzywydziałowy Instytut Bioetyki Uniwersytetu Papieskiego im Jana Pawła II w Krakowie.

Ważne treści

Z całą pewnością *Przewodnik Bioetyka dla młodych* jest publikacją dotyczącą szczególnie trudnych zagadnień. Autorzy książki z jednej strony odnoszą się do kluczowych problemów bioetycznych. Na kartach książki poruszane są zagadnienia aborcji, eutanazji, antykoncepcji oraz in vitro. W *Przewodniku* pojawiają się również tematy takie, jak antykoncepcja oraz gender (tj. płeć kulturowa). Z drugiej strony szczególnie cennym jest podjęcie przez autorów zagadnień, które rzadziej spotykane są w dyskusjach medialnych. Młodzi czytelnicy uzyskać mogą zatem konkretne wiadomości dotyczące wykorzystania np. komórek macierzystych. Temat ten – z całą pewnością skomplikowany – posiada kluczowe znaczenie. Dotyczy on złożonych zagadnień wprost odnoszących się do najnowszych odkryć biomedycyny.

Zaletą *Przewodnika* są te fragmenty, w których wyjaśnianie są coraz częściej pojawiające się w mediach medyczne określenia, takie jak; pluripotencja, totipotencja, inseminacja, kriokonserwacja, tempomacja, preimplantacja itd⁴. Ważnym jest, iż podobne, trudne terminy nie są prezentowane wyłącznie z perspektywy teoretycznej. W omawianej publikacji wskazane

³ List Ojca Świętego Franciszka przed Jubileuszem Miłosierdzia, Watykan 2015r., źródło:http://episkopat.pl/informacje_kep/6812.1,List_Ojca_Swietego_Franciszka_przed_Jubileuszem_Milosierdzia.html

⁴ Dokładny słownik omawianych pojęć zamieszczony został również w innych publikacjach bioetycznych. Przykładem może być pierwsza encyklopedia bioetyki: A. Muszala (red.) A. Muszala (red.), Wydawnictwo Polfen, Radom 2009r. Oraz cykl artykułów w ramach działu gen i Etyka, prezentowanych na łamach portalu biotechnologia.pl: F. Bardziński, B. Kmiecik, gen i etyka z domieszką słownika, cz. 1 : biotechnologia.pl/bioetyka/gen-i-etyka/gen-i-etyka-z-domieszka-slownika-cz-1,15295

są konkretne konteksty dotyczące omawianych zagadnień. Z jednej strony ukazywane jest oblicze etyczne problemu. Dobrym przykładem podobnych działań jest zwrócenie uwagi na problem ww. komórek macierzystych. Aktualnie świat nauki wiąże liczne nadzieje z rozwojem tzw. medycyny regeneracyjnej opartej o wykorzystanie podobnych komórek. Posiadają one bowiem tzw. szczególne możliwości regeneracyjne. Na bazie części podobnych komórek można (nadal potencjalnie) wytworzyć dowolną tkankę lub narząd. Jak się jednak okazuje część podobnych materiałów otrzymywanych jest z ciał dzieci poddanych aborcji (tzw. embrionalne komórki macierzyste). Ich wykorzystanie wiąże się zatem z niszczeniem ludzkiego życia na najwcześniejszym etapie rozwoju. Diametralnie inna ocena etyczna pojawia się natomiast w momencie pojawienia się dyskusji nad komórkami macierzystymi pobranymi z krwi pępowinowej, bądź organizmu dorosłej osoby. Materiał ten może być równie efektywnie wykorzystany, przy jednoczesnym szacunku dla osoby ludzkiej.

Zaletą omawianej książki jest również dokładna prezentacja prawnego oblicza konkretnych problemów. Perspektywa ta jest istotna zwłaszcza w obliczu dyskusji dotyczących aborcji oraz eutanazji. Przewodnik nie jest jednak -co istotne- podręcznikiem prawa, przeznaczonym dla osób znających np. konkretne ustawy. Określone przepisy są prezentowane w Przewodniku w sposób „Sokratejski”. Są one ukazane, jako odpowiedź na pytania, szczególnie dyskutowane przez opinię publiczną. Jako przykład może posłużyć wspomina kwestia eutanazji; Czym ona jest? Jakie są jej rodzaje? Co Kodeks Karny „mówi” o eutanazji? Jakie prawa posiada osoba umierająca?- pytają autorzy Przewodnika.

Cenny materiał

Przewodnik; Bioetyka dla młodych to publikacja wydana w sposób niezwykle atrakcyjny. Wszystkie poruszane w nim tematy opatrzone zostały unikalnymi zdjęciami przedstawiającymi pierwsze etapy życia człowieka. Także forma graficzna książki stanowić może źródło zainteresowania. Poszczególne tematy podzielone zostały na mniejsze fragmenty, co umożliwia dokładniejsze poznanie i szybsze zrozumienie często skomplikowanych zagadnień. Na szczególną uwagę zasługuje w tym kontekście ostatni rozdział poświęcony problematyce „Płci kulturowej”, a więc gender. W tej części przewodnika autorzy zdecydowali się przedstawić część informacji w sposób wręcz humorystyczny. Podobna forma z całą pewnością odpowiadać może gustom młodego pokolenia. Jednocześnie w omawiany sposób *de facto obnażone* zostały, częstokroć irracjonalne założenia koncepcji gender.

W tym miejscu należy jednak dodać, że omawiana pozycja książkowa, choć warta dokładnej uwagi, nie jest jedyną tego typu pozycją, która służyć może wsparciem w procesie bioetycznej edukacji młodego pokolenia. Warto w tym miejscu wspomnieć o pokazującej piękno ludzkiego życia książce „Oto jestem” prof. Włodzimierza Fijałkowskiego oraz Roksany Jędrzejewskiej-Wróbel. Publikacja ta doskonale nadaje się do dyskusji z dziećmi na temat początku życia każdego człowieka. Nie można również zapomnieć o „Pogadankach z etyki” ks. prof. Andrzeja Szostka, w których autor o sposób bezpośredni odnosi się do dylematów współczesnej medycyny⁵.

Warto jednak podkreślić, że pojawienie się *Przewodnika; Bioetyka dla młodych* nie jest w żadnej mierze konkurencją w stosunku do wcześniejszych, m.in. powyżej wymienionych publikacji. Obecnie zagadnienia bioetyczne należą do czołowych problemów poruszanych w toczącej się debacie publicznej. Dzieci oraz młodzież posiadają coraz większy (czasem niestety nieograniczony) dostęp do informacji. Wielu z nich zapewne natknęło się na informacje wskazujące, iż w Polsce, od kwietnia 2015r. osoba po ukończeniu 15 lat może zakupić środek antykoncepcyjny o nazwie EllaOne. Zapewne nie została zignorowana wiadomość o pełnej legalizacji zabiegów in vitro w naszym kraju. Także ostatnie doniesienia dotyczące promowania prawa zezwalającego na swobodną zmianę płci, dotarły do uczniów⁶. Bezcenne wydają się zatem wszelkie publikacje, które w procesie edukacji umożliwią podjęcie działań z zakresu odpowiedzialnego wychowania bioetycznego.

⁵ W. Fijałkowski, R. Jędrzejewskiej- Wróbel. *Oto jestem*, WSiP SA, Warszawa 2001r., oraz A. Szostek, *Pogadanki z Etyki*, Biblioteka Niedzieli Częstochowa 2008 r.

⁶ B. Kmiecik, *Dzieci bez płci*, „Gość Niedzielny”, źródło: <http://info.wiara.pl/doc/2606921.Dzieci-bez-plci>